

Asia: TEM/1561/03.01.01/2017, TEM046:00/2017

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI SÄHKÖMARKKINALAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (NS. DATAHUBIA KOSKEVAT LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTOKSET)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (ns. Datahubia koskevat lainsäädännön muutokset)

Työ- ja elinkeinoministeriö on varannut sidosryhmille mahdollisuuden lausunnon antamiseen luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Energiateollisuus ry (ET) kiittää tästä mahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Kannatamme ehdotusta henkilötietojen luovuttamisesta jakeluverkonhaltijoille ja sähköön vähittäismyyjille

Pidämme erityisen tärkeänä, että ehdotuksen mukaan väestötietojärjestelmästä voitaisiin luovuttaa sähkömarkkinalaissa tarkoitetulle jakeluverkonhaltijalle ja sähköön vähittäismyyjälle asiakkaan yksiselitteiseksi yksilöimiseksi ja oikeustoimikelpoisuuden varmistamiseksi tarpeelliset tiedot jakeluverkonhaltijan ja sähköön vähittäismyyjän asiakkaan etu- ja sukunimestä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta, osoite- ja muista yhteystiedoista, holhoustoimen edunvalvonnasta ja sen sisällöstä sekä kuolinajasta tai kuolleeksi julistamisajasta.

Datahubin tehokas ja luotettava toiminta sekä erityisesti datahubin onnistunut käyttöönotto ja siihen liittyvä tietokonversio edellyttävät, että asiakkaan tunnistetiedot ovat yksikäsitteisiä ja luotettavia. Kuluttaja-asiakkaan tunnistetiedoksi edellytetään henkilötunnusta.

Aikaisemmin alalla ei säännönmukaisesti edellytetty henkilötunnusta sopimuksen syntymiseksi. Tällä hetkellä sähköyhtiöiltä, niin verkonhaltijoilta kuin myyjiltäkin, puuttuu paljon henkilötunnuksia varsinkin pitkäaikaisilta asiakkailta. Henkilötunnuksien kerääminen nyt jälkikäteen on hankalaa ja kallista. Voidaan todeta käytännössä lähes mahdottomaksi, että asiakkaat saataisiin itse ilmoittamaan henkilötunnuksensa asiakasviestinnän perusteella. Puuttuvien henkilötunnuksien määrä on liian suuri, jotta henkilötiedot saataisiin hankittua kattavasti ennen datahubin käyttöönottoa.

ET kannattaa vahvasti ehdotuksia henkilötunnuksien käsittelystä sekä luovutuksesta.

Tulevat taseselvitysjakson muutokset on huomioitava jo nyt

ET pitää tärkeänä, että tasehallintaa koskevista suuntaviivoista annetun Euroopan komission asetuksen mukaiset taseselvitysjaksoa koskevat tulevat muutokset on jo tässä vaiheessa huomioitu niiltä osin kuin se on mahdollista.

Suomessa nykyisin käytössä olevien etäluettavien tuntimittareiden uusimisien arvioidaan ajoittuvan suurelta osin vuosille 2025-2030. Mikäli taseselvitysjakson lyhentämistä tunnista 15 minuuttiin ei voida viivästyttää tähän asti, voidaan ennenaikaisista mittauslaitteistojen vaihtamisista aiheutuneita kustannuksia pienentää ehdotuksessa esitetyllä tavalla jakamalla tuntien energia taseselvityksessä tasasuuruksiin osiin kysymyksessä olevaan tuntiin sisältyville taseselvitysjaksoille.

ET kannattaa ehdotusta tämän laskennan suorittamisesta datahubissa osana jakeluverkon taseselvitystä. Tämä on luontevaa ja perusteltua jakeluverkkojen taseselvitysvastuun siirtyessä kokonaisuudessaan datahubin myötä jakeluverkonhaltijoilta datahubille.

Kustannustehokkuus on varmistettava muutoksen joka vaiheessa

Erityisesti asiakkaan näkökulmasta on tärkeää, että datahubin kustannukset säilyvät kohtuullisina. Asiakkaan maksama sähkön kokonaishinta ei saa nousta datahubin toiminnan tehostomuudesta tai sähkömarkkinoiden kokonaisedun näkökulmasta tarpeettomaksi katsottavien lisätoiminnallisuuksien johdosta. Sen sijaan pitkällä aikavälillä tarkasteltuna tiedonvaihtoon liittyvien kustannusten tulisi laskea datahubin ansiosta verrattuna nykyisen sanomaliikenteen kehittämisen kustannuksiin.

Kannatamme ehdotuksessa esitettyä tiedonvaihtopalvelujen maksuihin kohdistuvaa vaatimusta niiden kohtuullisuudesta. Kustannuksien ja voiton kohtuullisuuden valvonnan lisäksi on olennaista, että varmistetaan datahubin tulevan hallintomallin toimivuus ja siten sähkömarkkinoiden kannalta optimaaliset toiminnallisuudet ja hyväksyttävä perusta kustannusten muodostumiselle.

Pidämme hyvänä hallituksen esityksen vaatimusta, että järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulee tehdä 49 §:ssä tarkoitettua kehitystyötä yhteistyössä muiden sähköalan yritysten kanssa ja perustaa tarvittaessa yhteistyötä varten asiaan liittyviä työryhmiä ja muita vastaavia yhteistyöelimiiä.

Sähkökaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilyttäminen

Ehdotuksen 75 c §:ssä todetaan, että sähkökaupan osapuolen ja verkonhaltijan on säilytettävä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, sähkökaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyvät tiedot kuuden vuoden ajan tapahtumasta, jota tieto koskee tai, jos kysymyksessä on sopimusta koskeva tieto, kuuden vuoden ajan sopimuksen päättymisestä.

Pidämme tärkeänä, että tietojen säilytysaika on määriteltävä täsmällisesti. Yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi lisäksi hyvä mainita, että sähköön vähittäismyyjä tai jakeluverkonhaltija voi osoittaa tietojen säilytyspaikaksi datahubin siltä osin, kun puhutaan 49 a §:ssä tarkoitetuista tiedoista ja siltä osin, kun kyseisiä tietoja on tietokonversiosääntöjen mukaisesti tallennettu datahubiin. Tällä tavalla voidaan edistää kustannustehokkuutta, mikäli tulevaisuudessa nähdään tarpeelliseksi poistaa päällekkäisiä järjestelmiä. Tietojen säilyttämisvelvollisuudessa on huomioitava datahubin käyttöönottoaikataulu.

Tässä vaiheessa ei ole vielä täysin selvää, miten sähkönmyyjät ja jakeluverkonhaltijat järjestävät aikanaan omat tiedonvaihtoon liittyvät järjestelmänsä. Joillakin toimijoilla saattaa osoittautua kustannustehokkaimmaksi malli, jossa toimijalla ei enää ole omaa nykyisenkaltaista tietokantaa, vaan esimerkiksi mittaustiedot säilytetään vain datahubissa.

Loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeus itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen

Kustannustehokkuuden näkökulmasta pidämme tärkeänä, että 75 e §:n 3 momentissa sanotaan, että datahubin myötä ”jakeluverkonhaltija voi osoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi”.

Datahubin myötä nykyisen kaltaisesta sanomaliikenteestä luovutaan. On järkevää ja perusteltua, että tämän jälkeen luovutaan myös jakeluverkonhaltijan velvollisuuksista luovuttaa asiakkaalle mittaustietoja verkonhaltijan mittaustietojärjestelmän välityksellä, kuten ehdotuksessa on esitetty.

Mittaustiedon toimittamisesta sähkökaupan osapuolien hyödynnettäväksi annetaan tarkemmat säännökset vasta myöhemmin valtioneuvoston asetuksella. Viimeistään tässä vaiheessa on tarpeen pohtia mittaustietojen tarkempi määritelmä, eli tässä vaiheessa tulee täsmentää, koskeeko asiakkaan oikeus vain kulutustietoja ja muita datahubiin tallennettavia tietoja vai myös sähkönlaatu- tai katkotietoja.

Liikesalaisuutta koskevaa termistöä voisi selkeyttää

Ehdotuksen 76 §:ssä todetaan, että verkonhaltija tai sähkömarkkinoiden osapuoli on velvollinen pitämään salassa liikesalaisuuden tai tämän elinkeinotoimintaan liittyvän vastaavan muun seikan. Emme näe tarvetta ehdotuksessa olevalla sanamuodolle, jossa salassapitovelvollisuus koskee myös elinkeinotoimintaan liittyvän vastaavan muun seikan.

Ehdotuksen sanamuoto vastaa rikoslain yrityssalaisuuden rikkomisen määritelmää (RL 30 luvun 1 §). Nykyisin eri laeissa käytetään eri käsitteitä: liike- ja ammattisalaisuus, ammatti- ja liikesalaisuus, liikesalaisuus ja yrityssalaisuus. Valmisteilla olevan liikesalaisuuslain säätämisen yhteydessä käsite ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi siten, että lainsäädännössä käytettäisiin yhdenmukaisesti liikesalaisuuslain kanssa käsitettä liikesalaisuus. Lainsäädännön yhdenmukaisuuden vuoksi pidämme tärkeänä, että laissa puhutaan vain liikesalaisuudesta, jotta mahdolliset tulkintaongelmat vältetään tulevaisuudessa.

Salassapitovelvollisuuden laajentamiselle ehdotuksessa olevalla käsitteellä ei nähdäksemme ole tarvetta, koska datahubissa olevat yrityksen elinkeinotoimintaan liittyvät tiedot ovat tulkintamme mukaan uuden ehdotettavan liikesalaisuuden määritelmän (HE 49/2018) piirissä.

Edellä mainittujen syiden takia emme näe tarvetta käyttää muuta termiä tässä hallituksen esityksessä kuin liikesalaisuus.

Henkilötietojen käsittely sähköalan yrityksissä

Hallituksen esityksen luvussa 2.1 kuvataan henkilötietojen käsittelyä sähköalan yrityksissä. Sivulla 11 mainitaan, että asiakkaan suostumusta on pyydetävä esimerkiksi silloin, kun sähköalan yritys kerää lakisääteisiä vaatimuksia tarkempia tietoja asiakkaan sähkönkulutuksesta.

Nähdäksemme selvyyden vuoksi tässä olisi hyvä korostaa, että sähköalan yritys voi kerätä ja käsitellä sähkömarkkinalain velvoitteita tarkempaa tietoa myös sopimuksen täyttämiseksi tai oikeutetun edun perusteella, jos tämä on tarpeen palveluiden toteuttamiseksi. Älykkäät energiaratkaisut voivat esimerkiksi olla tällaisia palveluita. Olisi hyvä, ettei yleisperusteluista voi saada sellaista käsitystä, että näissä edellytettäisiin aina asiakkaan suostumusta.

Nähdäksemme kyse on tapauskohtaisesta arviosta ja käsittelyn peruste voi olla suostumus tai muu tietosuoja-asetuksen mukainen peruste.

Tekstitäsmennys 49 a §:ään

Ehdotamme lopuksi tekstin yksiselitteisyyden varmentamiseksi 49a §:n kohtaan 8) seuraavaa tekstikorjausta:

8) sähkökauppojen [POIS: jakeluverkon] taseselvitys jakeluverkoissa ja taseselvitykseen liittyvän tiedonvaihdon järjestäminen

Kuten 74§ yksityiskohtaisissa perusteluissakin oikein todetaan, niin taseselvityksellä tarkoitetaan kunkin taseselvitysjakson aikana toteutuneiden sähkökauppojen selvittämistä, jonka tuloksena saadaan kunkin sähkömarkkinoiden osapuolen sähkötase ja tasepoikkeama. Jakeluverkonhaltijalle muodostuu sähkötase häviöille ja hävikille.

Täsmennyksellä pyrimme korostamaan, että kyse on koko taseselvityslaskennasta jakeluverkossa, eikä vaan jakeluverkonhaltijan oman sähkötaseen (häviöiden ja hävikin) laskennasta.

Riina Heinimäki
Energiateollisuus ry